

BILLS BO & UTBILDNINGSGÅRD I SKÄRPLINGE

Billsbo Utbildningsgård AB
Tel: 0294 21174
Org.nr:556625-5724

Åkerby 213
Mob: 070 2270140
billsbo.gard@tele2.se

S-819 61 Skärplinge
Fax: 0294 21142
www.billsbo.se

Innehåll Billsbo information

1. Vår inriktning
2. Kort verksamhetsbeskrivning och beskrivning av fasprogrammet
3. Samtal
4. Dokumentation
5. Personal, handledare och konsulter
6. Genusperspektiv

INFORMATION OM BILLSBO

Vår inriktning

Vi har 25 års erfarenhet av arbete med unga missbrukare. Missbruksbilden har genom åren förändrats och idag är det vanligt med blandmissbruk bland våra tjejer.

Många av våra ungdomar har olika former av neuropsykiatriska diagnoser där den idag mest förekommande är adhd med tillhörande medicinering. Andra psykiska tillstånd som vi har erfarenhet av är antisocial personlighetsstörning, depression/suicidbenägenhet, självskadebeteende, aggressioner och eftersatt personlighetsutveckling. Vanligt förekommande beteenden förutom missbruket är självskadebeteende, ätstörningar, aggressivt utagerande, sexuell utsatthet och sexuellt agerande och kriminalitet.

I och med att problembilden och problemformuleringen förändrats och blivit mer komplex har vi utvecklat ett nära samarbete med psykiatrin. Vi har också en egen psykolog/psykoterapeut som genomför psykologutredningar och bedömningar.

Verksamheten är utformad enligt jagstärkande metoder i ett femfasigt program som syftar till en förändrad livssituation. Fasprogrammet bygger på en modell för strukturmedveten och behovsanpassad behandling för jag-svaga som utarbetats av psykologiforskare Thylefors och Kylén. Programmet har utvecklats genom åren då vi sett att behoven förändras under individens utvecklingsprocess. Tydliga delmål och mål – dels generella, dels individuella tydliggör processen och används också i utvecklingssamtal och måluppfyllelse.

Vårdplaner och genomförandeplaner utarbetas och diskuteras i ett nära samarbete med socialtjänsten.

Vår styrka är bland annat att vi inom programmets ramar anpassar insatserna efter individuella behov och förutsättningar. Programmet innehåller möten och samvaro som medför att vi snabbt kan kartlägga individens behov, svårigheter och möjligheter. Samtidigt innehåller programmet olika generella inslag som syftar till att klara ett eget självständigt liv efter placeringen, bl.a social färdighetsträning, arbetsträning, fritidsaktiviteter, skola, resor och gruppedagogiska inslag.

Kvalitetsutveckling genom vidareutbildning inom olika områden utifrån ny forskning utgör en viktig del i verksamhetsutvecklingen. BL a missbruksbilden i samhället, BBIC och nya genusvetenskapliga rön tillförs genom forskningscirkel och kursverksamheter.

Praktikplatser och ett samhälleligt nätverk med arbetsförmedling, ame (arbetsmarknadsenheten) och kommunens bostadsföretag på orten gör att vi kan skraddarsy insatserna för den enskilda.

Kort verksamhetsbeskrivning

Billsbo startade sin verksamhet 1986 och har sedan 1988 haft inriktning mot missbrukande flickor med psykosocial problematik. Idag har vi 9 platser fördelade på fem faser och målgruppen 16 – 22 år.

Vi bedriver en miljöterapeutisk verksamhet och arbetar utifrån medlevarskapsmodellen (ungdomar och vuxna bor tillsammans i en dygnet-runtsamvaro). Verksamheten utgörs av ett 5-fasigt behandlingsprogram med delmål i varje fas. Målet är att de ungdomar som gått igenom hela programmet ska klara ett självständigt liv i samhället utan missbruk eller annan livsflykt. Stärkt självförtroende, bättre självkänsla och större självinsikt utgör viktiga slutmål i behandlingen.

Med hjälp av fasprogrammet kan vi strukturera, följa upp och utvärdera individen i varje fas utifrån dess innehåll, ramar och mål.

Verksamheten definieras såsom psykosocialt behandlingsarbete vilket innebär en väl systematiserad och strukturerad behandlingsmodell som lämpar sig speciellt för jag-svaga individer. Psykosocialt behandlingsarbete handlar om individinriktade insatser i gränsområdet mellan psykoterapi och socialt arbete och är ett förändringsarbete som syftar till förändring av en individs livssituation. Metoden bygger på en fast struktur i början med ökad frihet och ökat ansvar i varje fas och syftar till en socialisering in i samhället.

Verksamheten är också en pedagogisk verksamhet då insatserna syftar till att bryta missbrukarnormer och lära ut etablerade samhällsnormer. Gamla livsstrategier ska upptäckas, granskas och bearbetas. Nya förhållningssätt ska provas och internaliseras.

En viktig del i den miljöterapeutiska delen av verksamheten är den praktiska vardagen med arbetsträning i ett ponnytravstall. ADL-träning, social färdighetsträning och egna fritidsverksamheter utgör också bärande inslag.

Vi arbetar både individuellt och gruppedagogiskt. Parallellt med det miljöterapeutiska arbetet löper en direkthandledd individuell samtalsverksamhet som knyts till de olika faserna. I det individinriktade arbetet fokuseras på den enskildes erfarenheter, styrkor och svårigheter. I det individinriktade arbetet kan vi gå på djupet och utforska och bearbeta svårigheter och problem. I det gruppedagogiska arbetet tydliggörs individen i samspel med andra. Med hjälp av gruppen kan man upptäcka gemensamma

erfarenheter, olikheter och likheter, granska relationer och upptäcka, tydliggöra och utveckla roller. Gruppedagogiska inslag består av resor, tjejgrupper och utvärdering.

Fasprogrammet

Det fasprogram som vi arbetar efter har utvecklats och strukturerats i verksamheten genom åren. Detta har skett genom att vi efter några år i verksamheten började granska innehållet i programmet. Vad var det vi gjorde och vad gav det för resultat? Vi kunde då konstatera att ungdomarna tycktes genomgå olika utvecklingsfaser. I och med denna upptäckt kunde vi tydligare strukturera innehåll, ramar och mål i varje fas. Vi granskar och utvärderar innehållet i de olika faserna och resultatet av arbetet kontinuerligt och utvecklar på detta sätt denna del av verksamheten. Faserna, med dess målsättningar, förtydligar och möjliggör ett ständigt pågående utvärderings- och kvalitetssäkringsarbete. Den viktigaste delen av detta arbete är att granska det som vi upplever inte fungerar bra. Här är ni som representanter för socialtjänsten viktiga medaktörer. Vi deltar årligen i Skandinavisk Sjukvårdsinformations kvalitetsindex vilket innebär att de genomför intervjuer med placerande socialtjänstemän om deras positiva och negativa uppfattningar om Billsbo.

, museum, bad, restaurantbesök, Kort beskrivning av faserna;

Fas ett:

Motivations- och introduktionsfas.

Här bor man på gården tillsammans med andra elever och vuxna i ett medlemskap. Tyngdpunkten läggs vid vardagen med dess struktur och rutiner. För oss är det viktigt att lära ungdomarna att leva i vardagen, inte att anpassa sig till en institution. Därför har vi valt att förlägga den dagliga arbetsträningen utanför gården.

Vi åker till vårt stall på morgonen som till ett "vanligt" arbete. Arbetsträningen i stallet tillhör en del av det miljöterapeutiska arbetet och här får man träna på att hålla arbetstider och sköta vissa enklare arbetsuppgifter: mocka, rykta, hålla ordning etc. För den som är intresserad och vill så finns det möjlighet att lära sig köra häst samt att ta licens som berättigar till att delta i tävlingsverksamhet runt om i landet. Vistelsen i stallet utgör tillfälle till samvaro och reflektioner om tankar, känslor och handlingar tillsammans med eleven.

Den sociala färdighetsträningen sker i denna fas genom att vi åker på olika former av aktiviteter i samhället; fysisk träning, bibliotekbio etc.

Vi har skola en halvdag i veckan med svenska, engelska och matematik med utifrånkommande lärare.

Denna fas innehåller också ADL-träning. Att komma upp på morgonen, sköta sin hygien och tvätt etc. Man tränar på enklare ansvarsområden såsom köksansvar och ordningsmannaskap. Ordningsmannaskapet innebär att ansvara för ordningen i huset – att dela ut arbetsuppgifter och se till att dessa genomförs. På detta sätt tränar man på att ta och ge kritik.

I den första fasen läggs tyngdpunkten på motiverande samtal och diskussioner. Ungdomarna är i början av utbildningen mycket ambivalenta till sin vistelse på Billsbo. De flesta av våra elever har ännu inte sett de allvarliga konsekvenserna av ett långvarigt missbruk och är därför dåligt motiverade till att genomföra en kraftfull förändring av sitt liv.

Gemensamma aktiviteter under hela utbildningen utgörs av tjejgrupper och utvärderingar en kväll i veckan. På tjejgrupperna tas olika teman upp; droger och drogkultur, relationer till killar, föräldrar och till de andra ungdomarna. Utvärderingen är det forum där praktisk planering tas upp och samt det forum där vi lyfter fram beteenden och ageranden som vi anser viktiga att förändra.

I fas ett genomförs också livslinjesamtal och missbrukarprofilen (se separat sida).

Målsättningen i fas ett är att öka motivationen till fortsatt utveckling och förändring, komma in i en vardagsrutin, att etablera sig i gruppen samt att etablera den relation till de vuxna som ska bära genom hela utbildningstiden.

Fas två:

Etableringsfas

Denna del i utbildningen utgör det första steget ut i samhället.

Nu påbörjar man en arbetspraktik på en arbetsplats. Vi har ett utvecklat kontaktnät med olika företag på bygden: ICA och Konsum, järnhandel och vårdshus samt professionella travtränare. Vi har kontinuerlig kontakt med handledare på praktikplatserna för att följa upp elevens fungerande på sin arbetsplats.

I denna fas ska eleven också skaffa sig en fritidsaktivitet ute i samhället. Genom detta har man möjlighet att hitta något i livet som förhöjer livskvaliteten.

I och med att man börjar etablera sig i samhället hamnar ofta diskussionerna i denna fas kring elevens självbild och självuppfattning. Tankar och känslor kring hur andra "normala" människor uppfattar och ser på eleven skapar förutsättningar för reflektioner kring självkänsla och självförtroende. Fokus hamnar också på normer och förhållningssätt, skillnader på värderingar och beteenden i avvikarlivet respektive det etablerade samhället.

I den här fasen har vi reflekterande samtal (se separat sida).

Målet i fas två är att etablera sig på sin praktik samt att påbörja en bearbetande dialog med vuxna i verksamheten. Nu ska man också ha börjat få en större självinsikt och ytterligare stärkts i sin motivation till fortsatt förändringsarbete.

Fas tre:

Bearbetningsfas

I fas tre påbörjas det egentliga utvecklings- och förändringsarbetet. Nu flyttar man ut successivt ut i ett eget provboende i lägenhet. Praktikplatsen utgör nu en trygg plats i tillvaron att utgå ifrån. Nu ska man för första gången på allvar träna på att leva ett eget självständigt liv. Här bereds ungdomarna möjlighet att arbeta med och bearbeta egna svårigheter. I det egna boendet får man en möjlighet att på ett adekvat sätt lära känna sig själv och samhället. Det gäller allt från rent praktiska kunskaper till mer djupgående problematik som påverkat och påverkar flickans liv. Här arbetar vi med ekonomi och hushåll, känslor av ensamhet och övergivenhet, gamla beteenden dyker upp och ska granskas, förstås och förändras.

Man vistas på Billsbo hela helgerna under denna fas. Dessutom deltar man i alla gemensamma aktiviteter inom verksamheten; temagrupper, utvärderingar, resor etc. Till detta tillkommer individualträffar med vuxna från Billsbo.

Samtalen är av bearbetande karaktär och fokuserar i denna fas på bakgrund och familj. Det är först nu som de flesta är redo för att reflektera kring sitt tidigare liv på ett djupare plan. Fas tre är den tyngsta och mest bearbetande fasen. Nu ligger fokus dels på "här och nu", dels på sitt tidigare liv. Vi genomför också genogramsamtal i denna fas.

Målsättningen i denna fas är att etablera sig i sin lägenhet, börja internalisera nya förhållningssätt, påbörja ett nytt socialt kontaktnät samt en ökad sin självinsikt och ett bättre självförtroende.

Fas fyra:

Utsluss - och separationsfas

Nu har man erövat nya förhållningssätt vilket resulterar i att man hanterar sig själv på ett icke destruktivt sätt. Man är trygg i sitt boende och har börjat etablera nya relationer i samhället. Det är dags att planera framåt. Nu tar man körkort, övertar kontraktet på sin lägenhet och börjar reflektera kring sin framtid. Var ska jag bo, hur ska jag leva? Ska jag arbeta eller studera? Eleven skriver in sig på arbetsförmedling eller söker utbildning.

I denna fas kommer man bara till Billsbo på söndagskvällarna för att delta i den gemensamma utvärderingen. Man deltar också i veckans tjejgrupp och medverkar ibland på vissa resor. Vi har individualträff en gång i vecka i denna fas med fokus på etableringen i samhället. Här behöver ungdomarna hjälp med myndighetskontakter och utbildning i hur man fyller i blanketter. Att etablera sig som ung, vuxen individ i samhället kräver mycket stöd och hjälp.

Detta är också den egentliga separationsfasen. Att blicka framåt kan väcka hopp och glädje men lika ofta väcka oro och osäkerhet inför en oviss framtid med känslor av bristande tillit till egen förmåga. Det blir allt tydligare att man snart ska ut och stå på egna ben vilket höjer ångestnivån.

Samtalen i denna fas handlar om framtiden men innehåller också tillbakablickar och reflektioner kring den egna förändringen. Funderingar kring nya tankemönster och beteenden samt känslan av en spirande ny form av relation till familjen utgör vanliga teman för samtal i denna fas.

Målsättningen i fas fyra är att få allvar börja etablera sig i samhället samt erövrat en god självinsikt, ett bättre självförtroende och en starkare självkänsla.

Fas fem:

Eftervård

Detta är den sista fasen i ett långt utvecklings- och förändringsprogram. Syftet med fas fem är att erbjuda en sista möjlighet för stöd och hjälp ut i samhället som i allt högre grad kräver självständiga, kompetenta individer.

I denna fas träffar vi bara ungdomarna en gång i veckan men de har möjlighet att, om de vill, komma till Billsbo i den utsträckning de själva känner behov av. Här kan vi konstatera att eleverna skiljer sig mycket åt i sitt förhållningssätt till verksamheten. Vissa väljer att ha så lite kontakt som möjligt medan andra söker intensivt stöd. Detta blir för oss en fingervisning om hur långt individen har kommit i sin samhällsetablering. Vissa av våra ungdomar behöver lång tid av stöd och hjälp när de väl befinner sig på egen hand i samhället.

Målet i denna fas är att lämna Billsbo och leva ett eget självständigt liv utan droger eller annan livsflykt efter egen förmåga och egna behov och val.

Målet med hela vistelsen på Billsbo är att erövra kunskaper om sig själv och samhället på ett sådant sätt att man kan göra positiva, konstruktiva val i livet. Utbildningen på Billsbo syftar till att ungdomarna efter sin tid hos oss ska klara av att hantera sig själva i ett samhälle som blir allt svårare att hävda sig i. För detta krävs en god självinsikt, ett bra självförtroende och en god självkänsla vilket verksamheten syftar till.

Det finns också möjlighet att göra kortare placeringar där målet är att återföra eleven till öppenvård på hemmaplan. Vi kan då utarbetea och i genomförandeplanen strukturera den fortsatta behandlingen i samarbete med hemkommunen.

Vi tar också emot akutplaceringar samt genomför utredningsuppdrag (social-, missbruks- och psykologutredning).

Individualsamtal

Parallellt med det pedagogiska miljöterapeutiska arbetet löper en individuell direkthandledad samtalsverksamhet som knyts till de olika faserna. Dessa samtal förs med en samtalsledare ur vuxengruppen och hålls på bestämda avgränsade tider.

Livslinjesamtal

Detta samtal är en serie om fem samtal som genomförs i fas 1. Här är syftet att få tillgång till elevens egen historia om sig själv. Dels att tillsammans med eleven forska i sitt liv. Samtidigt blir detta ett forum där eleven får odelad uppmärksamhet, en tid som är bara hennes tillsammans med en vuxen. Detta får ofta positiva effekter, relationer skapas och begynnande tilltro till de egna möjligheterna spirar.

Missbrukarprofilen

Detta är en metod för att kartlägga missbruket (Melin-Näsholm) och missbrukskarriären mer noggrant. Genom en noggrann kartläggning av missbruket och dess sociala, fysiska och psykiska funktion samt konsekvenser för individen kan vi göra relevanta insatser i motivationsarbetet.

Utvecklingssamtal

Dessa samtal genomförs var fjärde månad och syftar till att tillsammans med eleven se på den utveckling och förändring som skett, hinder och tillgångar i arbete samt att se hur eleven står i förhållande till målen.

Reflekterande samtal

Dessa genomförs i fas två och pågår under hela fasen. Syftet är att reflektera kring tankar och förhållningssätt. Här möter vi eleven i hennes aktuella situation med nya sociala kontakter (praktik), nya tankar stöter ihop med gamla, känslor av kaos och oordning måste bringas reda i. Här uttrycker eleven ofta att de inte känner igen sig själva.

Genogramsamtal

Dessa genomförs i fas tre och består av fem samtal hemma hos eleven i hennes provboende. Genogramsamtalen är ett sätt att arbeta kring den egna familjen och släkten. Här handlar det dels om att forska kring hur det sett ut i flera generationer tillbaka. Man ritar upp sin familjekarta och fyller i födda och döda, yrken geografiskt boende, sjukdomar, missbruk etc. Dessutom lägger man in hur relationerna har sett ut mellan sig själv och olika släktmedlemmar. Detta sätt att arbeta har utarbetats inom den amerikanska kvinnopsykologin.

Bearbetande samtal

Dessa samtal pågår genom fas tre och fyra. I fas tre är fokus på "här och nu" samt bakåt i tiden. Under denna period bearbetar eleven ofta sin tidigare barndom och ungdom. Detta blir ofta tunga samtal där det krävs mycket stöd och uppföljning i vardagen. I fas fyra hamnar fokus mer på tankar kring framtid.

Uppföljningssamtal

Dessa samtal pågår under fas fem när det är möjligt i syfte att stabilisera tillvaron på vägen ut i livet.

Utvecklingssamtal

Dessa genomförs vid varje fasövergång och syftar till att se tillbaka på förändring och utveckling samt strukturera upp nästa fas. Samtalen dokumenteras och skickas till respektive socialsekreterare för kännedom. Ovanstående samtal genomför vi själva med direkthandledning av steg tvåterapeut. Vi erbjuder också möjlighet till psykoterapi med utomstående terapeut.

Dokumentation

Inom verksamheten förekommer olika former av dokumentation:

- *Genomförandeplan.* Denna görs tillsammans med eleven och färdigställs efter 2 månader om inte annat fastställts genom den individuella vårdplanen. Den innehåller kort bakgrund (familjesituation, tidigare placeringar, missbruk), motivation (att sluta missbruka, vilja till förändring, vilja till självständighet och fortsatt drogfrihet), styrkor och svårigheter, självförtroende och självkänsla, behov och insatser, delmål i pågående fas, planering framåt samt slutmål. Viktiga inslag i planen utgörs av elevens livslinje samt missbrukarprofil. Genomförandeplanen revideras i varje fasövergång och skickas till placerande socialsekreterare.
- *Veckoanteckningar.* Dessa förs en gång i veckan för varje enskild elev. Eleverna får alltid läsa sina papper och dessa blir på så sätt ett verktyg i behandlingsarbetet. Veckoanteckningarna innehåller dels faktiska händelser i veckan samt pedagogens egna reflektioner kring eleven. Veckoanteckningarna används också vid veckans söndagsmöte.
- *Dokumentation Magasinet.* Denna görs en gång i månaden och är en kort verksamhetsbeskrivning av månadernas händelser i verksamheten.
- *Verksamhetsbeskrivning Billsbo.* Denna berör hela verksamheten utom ekonomin som sammanställs av revisor. Här dokumenteras händelser, personalsituation, utbildningar, inskrivning, avvikelser, avbrott och utskrivning av elever, pågående samtal etc. Denna dokumentation förs månader för månad och sammanställs i sin helhet inför varje årsmöte.
- *Utvärdering.* Detta är en resultatuppföljning av eleverna. Inskrivning, tidigare placeringar, placerande kommun, grund för placering, missbruk, antal månader i varje fas, ev. drop out samt aktuell situation vid utskrivning. Varje elev följs upp i minst 2 år efter utskrivning.

Personalgrupp

Malin Plaenge

Verksamhetschef och föreståndare, startade verksamheten 1986 tillsammans med sin dåvarande man.

Övergripande ansvar för hela verksamheten, socialpedagogisk utveckling, utbildning och fortbildning i vuxengruppen, formella kontakter, inskrivning av elever. Ska hålla sig uppdaterad kring nya forskningsrön inom det sociala fältet samt förmedla detta till vuxengruppen. Ansvara för utvärdering och uppföljning av verksamheten. Ansvarig för fas 3-5 elever med tillhörande individualsamtal.

Ann-Sofie Åhs Bodin

Behandlingspedagog och biträdande föreståndare. Arbetat i verksamheten sedan 2008.

Ansvarar för fas 3 till 5 elever med tillhörande individualsamtal. Ansvarig för föräldrakontakter och dokumentation.

Hedvig Håkansson (föräldraledig)

Behandlingsassistent. Arbetat i verksamheten sedan januari 2007.

Ansvarig för fas 3 – 5 elever, ansvarar för genomförande av individualsamtalen i dessa faser inklusive revidering av genomförandeplanerna.

Sara Eklund

Behandlingsassistent, dramapedagog. Arbetat i verksamheten sedan 201101.

Ansvarig för fas 1-2 elever samt temagrupper.

Malin Ervasti

Behandlingsassistent. Anställd sedan 201101.

Ansvar för fas 1 och 2 elever samt praktikplatser.

Karin Florin

Behandlingsassistent. Anställd sedan 201102.

Ansvarig för fas 1-2 elever.

Emma Åström

Behandlingsassistent. Anställd sedan 201102.

Ansvarig för fas 1-2 elever.

Mia Eriksson

Behandlingsassistent. Arbetar deltid med ansvar för pedagogisk handledning av nyanställda. Arbetat i verksamheten heltid 1996 – 2006 varav fyra år som biträdande föreståndare.

Signe Håkansson

Stallchef. Arbetat i verksamheten sedan 2002.

Ansvarar för skötsel av hästar samt arbetsledare i den miljöterapeutiska hästverksamheten. Utbildar ungdomarna i hästkunskap, skötsel och körning och ridning.

Karin Pryts

Grundskolelärare. Arbetat i verksamheten sedan vårterminen -09. Undervisar i svenska, engelska och matematik samt i bild.

Jan Larsson

Fastighetsskötare. Ansvarar för alla på gården tillkommande arbetsuppgifter. Finns med i den dagliga verksamheten men arbetar inte direkt mot eleverna.

Ami Sorvoja

Vikarierande behandlingsassistent. Arbetat i verksamheten sedan 2005.
Högskolestuderande

Elin Wiklund

Vikarierande behandlingsassistent. Arbetat i verksamheten sedan 2009
Högskolestuderande

Terese Forslund

Vikarierande behandlingsassistent. Arbetat i verksamheten sedan 2005.

Konsulter

Socialpsykiatriska teamet, gör neuropsykiatriska utredningar, ställer in och följer upp medicineringar.

Ulf Gustavsson, leg. psykolog och leg. psykoterapeut.
Genomför psykologutredningar vid behov.

Brukshälsan, läkare.
Genomför missbruksrelaterad sjukvård och undersökning.

Lenakarin Allinger, leg psykolog
Genomför chefscoaching med föreståndare

Kina Nygren, leg. psykolog och leg psykoterapeut
Coach för behandlingsassistenter

Handledare

Bodil Giese, leg psykolog, leg psykoterapeut och handledare
Klient- och processhandledning samt samtalshandledning

Björn Bohlin, pedagog
miljöterapihandledning

Genusperspektiv, ideologi och värdegrund

I dagens samhälle är diskussioner kring jämställdhet ständigt aktuella. Genusstrukturen i både det offentliga och det privata rummet granskas och ifrågasätts i olika sammanhang och idag är det väl allmänt vedertaget bland flertalet aktörer på den politiska och ekonomiska arenan att man som kvinna befinner sig i en strukturell underordnad position.

På Billsbo har vi arbetat med målgruppen missbrukande unga kvinnor sedan 1986. Genom åren har frågeställningar kring behandling kring flickor och kvinnor utkristalliserats; vad har jag för syn på våra ungdomar i ett könsperspektiv? Hur påverkar mina värderingar innehållet i verksamheten och mötet med våra ungdomar? Vad får det för konsekvenser för individen efter behandlingstiden?

Det sociala arbetet handlar i stor utsträckning om att hjälpa och leda människor från utsatthet och utanförskap in i samhället med dess normer och värderingar. Som socialarbetare befinner man sig emellan samhället och individen och har till uppgift att förmedla samhällets normer samtidigt som man blir ett språkrör för utsatta grupper i samhället.

I en undersökning av de kvinnliga missbrukarvården i Sverige som blev färdig 2002 upptäckte jag att den rådande missbrukarvården är bärare av traditionellt könsrollstänkande och institutioner organiseras utifrån omedvetna genusföreställningar. Jag fann två traditioner inom institutionsvärlden – en som bemötte flickorna utifrån att korrigeras deras normbrytande beteende med fokus på deras sexuella erfarenheter och uttryck och en som talade om att stärka kvinnoidentiteten och skapa en frizon utifrån samhällets traditionella könsrollsmönster.

Senare års forskning kring vård, behandling och kön visar också att kön har stor betydelse inom ungdoms- och missbrukarvården. Flickors och kvinnors generella underordning reproduceras inom institutionsvården och könade föreställningar påverkar bemötande och insatser på ett omedvetet och cementerande sätt. Flickor beskrivs som långsinta, tysta, manipulerade, självdestruktiva, inåtvända och ledsna medan pojkar beskrivs som arga och raka. Flickor anses ofta som mer svårhanterliga och krävande än pojkar.

På samma sätt definieras kvinnlig och manlig behandlingspersonal utifrån ett traditionellt könsrollstänkande. Kvinnorna inom institutionsvärlden får ofta "mjuka" uppgifter medan männen tilldelas gränssättande uppgifter.

Institutionerna organiseras också utifrån könsstereotypa föreställningar – kvinnliga behandlingsinstitutioner skapar utrymme för reflektion och relation medan manlig institutionsvård präglas av arbete och fysträning.

Kvinnobehandling präglas av hemliga miljöer och passivitet medan manlig behandling präglas av aktivitet och sysselsättning som påminner om lönearbete.

Tydliga föreställningar präglar vårdens utformning där kvinnans väg ur missbruk anses gå via samtal och egen reflektion medan mäns väg ut ur missbruk bör innehålla sysselsättning och ska inte innehålla passiva stunder.

Vi anser att de omedvetna och medvetna föreställningarna kring kön påverkar klienter och elever inom den sociala vården på ett negativt sätt. Inom vården pratar man om att stärka självkänsla och självförtroende hos individen. Då är det viktigt att bidra med en kritisk syn på samhällets generella genusstruktur. Om våra ungdomar kan få en förståelse för sig själva och sin historia utifrån ett sådant medvetande ökar förutsättningarna till stärkt självkänsla.

Under våren 2009 genomförde vi en forskningscirkel kring verksamhetens genusarbete i syfte att förtydliga och utveckla genusmetoder i arbetet. Resultatet färdigställdes i form av en rapport – ”Utsatt och maktlös? Föreställningar om kön i missbrukarvård” som går att rekvidera från oss.

Vi organiserar och utvecklar verksamheten utifrån ett kritiskt könsrollsperspektiv. Det innebär att vi möter ungdomarna främst som individer – inte som kön. Vi anser att det är viktigt att ungdomarna ska göra egna självständiga val, att de ska få en möjlighet att utveckla egna intressen. Vi förmedlar också en kritisk syn på samhällets värderingar av kvinnligt och manligt och den syn som västerländsk ungdomskultur förmedlar kring kön. Massmedia ger idag en idealbild av kvinnan som ska vara ung, vacker, framgångsrik och sexig och mannen som stark och potent. Utseendet har en oerhörd betydelse och kopplas till sexualitet inom nästan all ungdomskultur. Att duga som den man är blir ett viktigt budskap i vår verksamhet.

Billsbos program bygger på både aktivitet och tid för reflektion. Arbetsträning, fritidsaktivitet, social träning och samtal utgör lika viktiga inslag. Det ska erbjudas utvecklingsmöjlighet för varje individ utifrån egna förutsättningar, önskemål och behov. På så sätt försöker vi bryta traditionella könsrollsmönster och samtidigt öka förståelsen för den egna historien.

Vi lägger stor vikt vid att utveckla genusperspektivet på olika nivåer i verksamheten. Under våren 2009 genomförde vi en forskningscirkel med fokus på verksamhetens genusarbete. Syftet var att utveckla tydliga genusmetoder i missbruksarbete utifrån den egna verksamheten samt nya forskningsrön inom området. Resultatet finns utgivet i en rapport som går att beställa från oss. Framöver vill vi också undersöka vad detta arbete får för konsekvenser för individen efter behandling.

För den som är intresserad kan ni få min uppsats *”Från hora till husmor – en undersökning av kvinnlig missbrukarvård i Sverige”* samt vår rapport *”Utsatt och maktlös? Föreställningar om kön i missbrukarvård”* rekviderad.

Malin Plaenge
billsbo.gard@tele2.se